Результаты исследования расширяют спектр знаний об автостереотипных представлениях англичан и украинцев о национальном характере, а также демонстрируют степень разработки проблемы национальных ценностей английского и украинского сообществ.

Ключевые слова: *национальный характер, автостереотип, этнокультурный стереотип, реконструкция, архетип, стереотипные портретные профили.*

Shutova M. O. Ethnocultural Stereotyped Profiles of Portrait Conservatism of the English and Preservation of National Identity of Ukrainians.

The article deals with the critical analysis of the problems of the secondary nomination through the phraseological fund of the English and Ukrainian languages, which form an integral part of the national picture of the world of the English and Ukrainians. The article clarifies the concept of "national character", traces the influence of national character on the formation of autostereotypes of ethnic groups. The cultural and historical sources that are the archetypal fundamentals of the ethnocultural stereotypes of the English and Ukrainians about themselves and, above all, their national character, as well as the motivational basis of their linguistic explication have been reconstructed. The extralinguistic factors have been disclosed, among which the main are the historical and cultural conditions for the formation of the English and Ukrainian ethnic groups. The results of the research broaden the spectrum of knowledge about the autostereotype representations of the English and Ukrainians about the national character, and also demonstrate the degree of development of the problem of national values of the English and Ukrainian communities.

Keywords: *national character, autostereotype, ethnocultural stereotype, reconstruction, archetype, stereotyped profiles portrait.*

УДК 81'373.231:2-1:[811.111+811.112.2+811.161.2

Черхава О. О.
Київський національний лінгвістичний університет

РЕКОНСТРУКЦІЯ АРХЕТИПНОЇ І СТЕРЕОТИПНОЇ СУБМОДЕЛЕЙ ТЕОЛІНГВІСТИЧНОЇ МАТРИЦІ РЕЛІГІЙНО-ПОПУЛЯРНОГО ДИСКУРСУ
(на матеріалі англійської, німецької та української мов)

У статті представлено теолінгвістичну матрицю РПД, архетипне ядро якої становлять реконструйовані в етимологічних джерелах англійської, німецької та українсьокї мов імена-архетипи (включаючи їхні синоніми) гіперконцепту ЗХВ та його метафоричних концептів (ПРАВЕДНЕ ЖИТТЯ, НАСЛІДУВАННЯ ВЧЕННЯ ХРИСТА, ФОРМУВАННЯ НЕБАЙДУЖОСТІ, КАЯТТЯ, ОЧИЩЕННЯ, ПРОХАННЯ (ПРО ДОПОМОГУ), ФОРМУВАННЯ СИЛИ, ПОДЯКА), які згодом стали базисними стереотипними елементами релігійного мислення носіїв англійської, німецької та української мов, відображеного в релігійно-інформативних і релігійно-агітаційних текстах. У свою чергу, РПД є синтезом архетипної і стереотипної субмоделей його теолінгвістичної спектральної матриці, у процесі реконструкції якої виявлено її організацію за принципом ядро-периферія, зокрема поняттєве архетипне ядро (продукт релігійного колективного позасвідомого) та інваріантно (тексти релігійно-інформативного й релігійно-агітаційного характеру)-варіантну (різновиди цих текстів) стереотипну периферію – змінні параметри, що неоднаково відображені в релігійно-біблійній ідіоетнічній свідомості представників англо-, німецько- та україномовної культур.

Ключові слова*: релігійно-популярний дискурс, реконструкція, теолінгвістична матриця, метафоричний концепт, гіперконцепт, інформативні й агітаційні тексти.*

Теолінгвістика (грец. θεός – Бог і лат. lingua – мова) як нова синтетична теолого-лінгвістична дисципліна (В. І. Алексєєв, О. К. Гадомський, Н. О. Кравченко,

К. К. Кончаревич, В. І. Постовалова, М. О. Соломонов, С. І. Шамарова, E. Kucharska-Dreiss, D. Crystal, A. Wagner та ін.) перебуває у стадії становлення, адже її статус, на думку В. І. Алексєєва, "і дотепер ще не визначений остаточно" [1, с. 28]. Це пов'язане, перш за все, з тим, що на сьогодні дослідники з різних сторін вивчають взаємозв'язки "мови й релігії" (І. М. Гольберг, Н. Б. Мечковська, О. О. Чернобров, L. Boeve, D. Crystal, W. Downes, J. A. Fishman, R. Holt та ін.), найбільш дискусійним аспектом яких залишається розуміння й розкриття ролі Церкви як соціального інституту в житті кожного суспільства та її культурного впливу на вірян-представників різних релігійних конфесій. Оскільки роль Церкви, за словами Ж.-П. ван Ноппена, – не відлучати людей від неї, а навпаки, залучати до спілкування з нею якомога ширші верстви населення [...] [12], то це і є найвагомішим свідченням онтологічного зв'язку мови й релігії.

Така постановка проблеми зумовлює аналіз тих сприятливих умов, на тлі яких відбувається процес набуття концептуальних смислів у царині релігійної мови, а також активізується створення різноманітної релігійної літератури (духовної / світської). Ці та інші фактори є переконливими аргументами на користь необхідності розвитку теолінгвістики як самостійної науки (О. К. Гадомський).

Мета статті – реконструювати архетипну і стереотипну субмоделі теолінгвістичної матриці релігійно-популярного дискурсу в англійській, німецькій та українській мовах.

В основу теолінгвістики покладено принцип фідеїзму (від лат. fides "віра"), тобто віра не лише в цю науку як церковно-богословську сферу мовознавства, а й у теологію (С. С. Аверинцев) – церковне богослов'я щодо віри у Творця, яке ґрунтується на знаннях, накопичених в історії й культурі людства [7, с. 478–479].

У всіх теолінгвістичних студіях (В. І. Алексєєв, В. І. Постовалова, С. І. Шамарова та ін.) обстоюється думка засновника цього напряму Ж.-П. ван Ноппена [12] про те, "що "теологія" для лінгвіста – це "граматика" слова, вчення про Бога, наука про дискурс, об'єктом якої є Бог як слово. Слова, які вживаються переважно в релігії, – це ті мовні одиниці, справжнє значення яких майже повністю втрачене і яке обов'язково має бути відновлене [...]. При порівнянні етимології багатьох слів у давніх і сучасних мовах виявляються абсолютно несподівані концептуально-семантичні трансформації, пов'язані з релігійними віруваннями людей. А колишня тенденція до секуляризації, тобто віддалення й недотримання канонів релігії й Церкви в багатьох сферах суспільства, зокрема – і в мові, неминуче призвела і до лексичної секуляризації. Досить часто питомим первісним значенням слова було саме церковно-релігійне, яке було витіснене новим світським значенням або з основного значення перейшло до розряду периферійно-узуального з позначкою у словниках як церковна термінологія, або внаслідок процесу граматикалізації змінило своє денотативне значення" [7, с. 169].

З огляду на ці тенденції у теолінгвістиці почали розробляти когнітивно-семантичний вектор для вивчення релігійної мови. У праці "Linguistica ancilla Theologiae: The Interest of Fundamrntal Theology in Cognitive Semantics" [8, p. 15–36], спираючись на розуміння теології як "faith-seeking understanding (з лат. fides quaerens intellectum)" та виокремлюючи її особливий апофатичний тип (apophatic type), було сформульоване складне надзавдання ***реконтекстуалізації*** або ***реконструкції*** релігійної мови як дискурсу спілкування з Церквою загалом та розуміння його концептуальних смислів зокрема. Виходячи з цього, об'єктом когнітивно-семантичної теолінгвістики стає дискурс про Бога як процес метафізичного формування істинних утверджень правди (metaphysical foundation legitimating truth claims)" [8, p. 16–17].

На тлі широкого обговорення дискурсологічного зв'язку мови й релігії (Романченко Ю. В.) у науковий обіг поступово вводиться поняття **релігійного дискурсу** (далі – **РД**: К. В. Бобирева, І. В. Богачевська, С. В. Блувберг, П. С. Гуревич, О. В. Зирянов, В. І. Карасик, Л. П. Крисін, Б. В. Марков, О. К. Созина, Н. В. Пращерук, Г. С. Пригарина, M. O. Aşik, J. Grimes, A. El-Sharif, A. Karaflogka та ін.), який розглядають як 1) релігійний текст у ситуації реального спілкування [2, с. 119–121]; 2) як явище, що "включає три багатократні (multiple variables) (жанр "genre", мову "language" та релігію "religion") і три подвійні змінні (binary variables) (план "level", темпоральність "time" та модальність "mode"), що дають змогу диференціювати аутентичну мову й оброблену / адаптовану (authentic and distilled language) [10; 11]; 3) як метафоричну мову в релігійному спілкуванні, що "має набір законів, етичних та моральних цінностей (справедливість, краса, любов, доброта тошо), які закладають основу будь-якої держави" [13, p. 43]. Комплексний аналіз РД здійснено у працях словацького вченого Й. Містрика, польської дослідниці М. Войтак [4] та американських соціолінгвістів, які розробили теорію "мовних кодів малих соціальних груп" [9, p. 115–124].

Окреме й дотепер не вирішене питання стосується того, яке місце у системі РД (на тлі місіонерського, фідеїстичного, проповідницького тощо) посідає релігійно-популярний дискурс (далі – **РПД**: Ю.В. Очередько, D. A. Morgan та. ін), що має за мету залучити до віровчення широкі групи населення шляхом популяризації, адаптації (спрощення) і презентації основ релігійної віри та її концептуальних смислів, потенційно закладених у релігійній мові. Припускаємо, що таке віровчення є багатовимірним знанням когнітивно-матричного формату (С. В. Балакін, М. М. Болдирев, В. Г. Куликов, Р. В. Ленекер, А. М. Нехорошева, Л. О. Харламова, І. В. Чекулай, P. Rayson), в межах якого та чи інша мовна одиниця РПД випромінює всі потенційно закладені в її семантичній структурі культурно-релігійні смисли.

Ідея про схематизацію кодування культурного досвіду у формі матриць була сформульована у праці Ю. С. Степанова і С. Г. Проскурина "Константы мировой культуры. Алфавиты и алфавитные тексты в периоды двоеверия" [6]. Такі матриці мають когнітивну природу, оскільки вони унаочнюють загальний когнітивний контекст, крізь призму якого висвічуються культурно-специфічні особливості значень мовних одиниць і який є поєднуваною ланкою між мовними знаннями і структурами, що їх репрезентують, та позамовними знаннями [3].

Основною відмінністю когнітивної матриці від інших когнітивних структур (М. М. Болдирев) є її здатність звести в одну модель (переважно у форматі таблиці) всі знання про різні аспекти одного явища. У такий спосіб когнітивна матриця концентрує семантичні й енциклопедичні знання, відкриваючи широкий доступ до інформації про мовну одиницю, не порушуючи її взаємодію з різними концептуальними сферами (А. М. Нехорошева). У цьому контексті термін "матриця" корелює з її витлумаченням у теорії інформації, під якою розуміють *інформативний код*, що передає "життєвий досвід як позначення загального смислового контексту, зумовленого культурною традицією" [5, с. 16].

Досконалим зразком когнітивної матриці є теолінгвістична матриця РПД, основний інформативний код якої зашифрований у гіперконцепті "ЗАЛУЧЕННЯ ДО ХРИСТИЯНСЬКОЇ ВІРИ" (далі – **ЗХВ**), що профілізується через біблійні цитати, транспоновані в різних текстах цього дискурсу (релігійно-інформативних і релігійно-агітаційних) через механізми метафоризації широкоформатного РЕЛІГІЙНО-БІБЛІЙНОГО ЗНАННЯ, яке складається з 8-х базових доменів (за Ленекером Р. В.): ПРАВЕДНЕ ЖИТТЯ, НАСЛІДУВАННЯ ВЧЕННЯ ХРИСТА, ФОРМУВАННЯ

НЕБАЙДУЖОСТІ, КАЯТТЯ, ОЧИЩЕННЯ, ПРОХАННЯ (ПРО ДОПОМОГУ), ФОРМУВАННЯ СИЛИ, ПОДЯКА – компонентів основного коду матриці, реконструювавши які (відповідно до особистісних потреб людини) відбувається зміна стану свідомості людини та її перенесення в іншу реальність.

У кожній із цих метафоричних моделей випромінює(ю)ться (профілізується, за Є. Бартміньським) певний(і) біблійно-релігійний(ні) смисл(и) / мотив(и): "вибір людиною правильного шляху"; "любити ближніх та дбати про них"; "бути милосердним у ставленні до ближніх"; "вміти прощати"; "жити відповідно до проповідування Ісуса Христа – служити людям"; "закликати грішних до покаяння"; "звернення до Господа з проханням допомогти"; "жити без страху (з Божим супроводом) і бути сильним"; "цінувати здоров'я, сім'ю, країну"; "прагнути до кращого майбутнього".

Біблійна цитата – це особливий християнський *прототекст* (Ю. М. Лотман), якому властива особлива мова (unattested language) і який під впливом історичних подій набуває менталізації у свідомості вірян – носіїв англійської, німецької та української мов і нових контекстуальних смислів, що підлягають реконструкції. Якщо ядром матриці (те, на основі чого твориться дискурс) виступають взаємопов'язані архетипи імен гіперконцепту ЗХВ та їх синонімів, в яких потенційно було закладено особливий смисл релігійно-філософського віровчення, виражений у семантиці архетипів імен метафоричних концептів – складників гіперконцепту ЗХВ, то периферійним її наповненням є способи популяризації християнсько-біблійного вчення (через інваріантно-варіантну організацію релігійно-інформативних і релігійно-агітаційних текстів) у кожній релігійній культурі.

Теолінгвістична матриця РПД має спектральну (оптичну) модель віялового типу. Спектральність матриці полягає у тому, що в ній унаочнено випромінювання сукупності усіх можливих значень імен гіперконцепту та восьми метафоричних концептів: від первісної семантики (дохристиянської) до релігійно-біблійної, які розгортають як віяло свої домінантні й факультативні смисли у текстах релігійно-інформативного й релігійно-агітаційного характеру. Оптичне випромінювання показує, як релігійна мова здійснює дискретизацію смислу концепту за допомогою різноманітних значень його вербалізаторів.

Етимологічний шар імен гіперконцепту INVOLVE (CONVERT, TURN TO), HERANZIEHEN (SICH BEKEHREN ZU), ЗАЛУЧАТИ (НАВЕРНУТИ) є ядром архетипної матриці, сформованим на основі 4-х значень і.-є. кореня *u̯er- та *u̯el- 1) "повертати, крутити", 2) "гнути", 3) "опікуватись, скеровувати, рухатись уперед", 4) "єднати, в'язати, сполучати", збережених у прагерманських (*war- / *wer- / *h^{w}er- / *k^{w}er / *h^{w}el- / *k^{w}el, характерних для лексеми *convert to* – синоніма *involve to*) та праслов'янських (*ver- / *vel- реконструйованих для лексеми *навернення* – синоніма лексеми *залучення*) рефлексах. Для лексем англ. *involve (convert, turn to)*, нім. *heranziehen* (синонім *sich bekehren zu*) основними з 4-х груп значень є: 1) "повертати, курутити" і 2) "гнути", а для лексеми укр. *залучати*: 2) "гнути" і 4) "єднати, сполучати" (від лексеми *лучити*, що сягає праслов'янської форми **loćiti* "ділити, відокремлювати, розлучати" (початково **lękti* "гнути, згинати, вигинати") і має одне зі значень "єднати, з'єднувати, сполучати").

Навколоядерну зону матриці формують перехресні зв'язки вищевказаних чотирьох груп значень імен гіперконцепту ЗХВ та їхніх синонімів, які по-різному актуалізуються у значеннях імен вісьмох метафоричних концептів.

Зв'язок імен концептів ПРАВЕДНЕ ЖИТТЯ, ОЧИЩЕННЯ та НАСЛІДУВАННЯ ХРИСТА простежується у двох германських мовах через і.-є. форми *reg- (*righteous*

/ *gerecht* – "праведний"; *rain* / *regnen* – "очисна функція дощу як прямого руху") і *gan (*fola-gan: *follow* / *folgen* – "наслідування як рух уперед") зі спільним прагерманським значенням "рух прямо; іти вперед". В українській мові значення "руху, напрямку вперед / прямо" реконструюється у праслов'янській формі ***pravъ*** "прямо, справедливо, твердо, незмінно / рухатись, вести" та простежується у церковно-слов'янській застарілій формі *подражати.* Лексема *чистий* має синоніми *праведний, справедливий, справжній, правильний.* Сутність цих смислів в обох культурах зводиться до значення "скерувати, повертати, рухатись уперед", яке реконструюється як значення і.-є. кореня *u̯er- та *u̯el-.

Зв'язок імен концептів ОЧИЩЕННЯ, КАЯТТЯ, НЕБАЙДУЖІСТЬ простежується у значенні "зрушити, повертати, гнути" – від прагерманських форм *ker- / *k^{w}er- (*abkehren* – "очистити"; *sich bekehren* – "покаятися"; *misericors* – "милосердний, покаянний") та *tūh (*tiohan* "повертати", англ. *to turn* "convert / залучати; bend / гнути") і *ziohan* (нім. *ziehen* "тягнути"). В українській мові значення "рух" реконструюється у праслов'янській формі *ruxъ "не бути незворушним" (основного значення імені концепту НЕБАЙДУЖІСТЬ), яка є похідною формою від і.-є. коренів *reu-, *rou, *ru "рити, рвати, рушити, проривати, звільнити, прочистити" і характерною також для значень імен концепту КАЯТТЯ в англійській та німецькій мовах: *ruth* "жаль", *to repent* / *sich reuen* "каятися" та концепту ОЧИЩЕННЯ (у значеннях лексем *road, zerreißen* "прокладання дороги, прочищання лісів, звільнення шляху").

Закладений у лексемі *залучення* і.-є. корінь ***leúk-*** / ***louk***, одне зі значень якого "цілитись – досягати, єднати, лук, лучити, світити, дивитись" переплітається зі значенням "шукати (бажати), потребувати – знаходити, мати", характерним для імен трьох тісно пов'язаних концептів ПРОХАННЯ, ФОРМУВАННЯ СИЛИ та ПОДЯКА: прагерманська форма ***aiskōjan*** "просити" (*to ask*) споріднена з праслов'янською формою ***йьскати*** "просити, шукати", а прагерманський корінь ***thank-*** "вихваляти, величати, добре думати про, часто згадувати" (*thank* / *dank*) характерний і для слов'янської форми *дяка* "вдячний, бажання, ціль, намір", запозиченої із німецької мови (від *denke* "думки"). Прагерманська форма ***stranggaz*** "нащадки однієї сім'ї" (*stark*) пов'язана з лексемою *string* "мотузка; міцно зв'язувати" (*strong*) та і.-є. коренем ***si-*** "сильно зв'язаний", від якого з'явилось слов'янське слово *сила*.

Ціннісно-образну складову гіперконцепту ЗХВ реконструйовано шляхом аналізу двох видів текстів: релігійно-інформативних та релігійно-агітаційних, де його імена та імена вісьмох метафоричних концептів зазнали семантичного розвитку вбік набуття нових смислів – соціально зумовлених: ПРАВЕДНЕ ЖИТТЯ – "гідність людського життя", НАСЛІДУВАННЯ – "бути лідером", ФОРМУВАННЯ НЕБАЙДУЖОСТІ – "корисний, цілющий вплив на суспільство", КАЯТТЯ – "сльози", ОЧИЩЕННЯ – "чистий ентузіазм", ПРОХАННЯ (ПРО ДОПОМОГУ) – "шукати відповідь", ФОРМУВАННЯ СИЛИ – "партнерство", ПОДЯКА – "обдумувати".

Метафоричний смисл ПРАВЕДНЕ ЖИТТЯ підпорядковує всі інші смисли і є домінантним у РЕЛІГІЙНОМУ ЧАСОПИСІ, КАЛЕНДАРНОМУ ПУТІВНИКУ, АГІТ-ПЛАКАТІ, АГІТ-ЛИСТІВЦІ й ЗОВНІШНІХ АГІТ-НАДПИСАХ. У германських мовах він асоціюється зі значенням "мати чіткий курс у житті " (*to think straight*; *to live the principles of* / *to have life and have it to the full* / *dem Leben Richtung geben*), а в українській – "вибирати / шанс / крок" (*вільний діалог, вгору чи вниз, єдність* / *співпраця, гідність*), що походять від спільного архетипного значення "іти прямо / вперед поживитись / за живленням" (можливо, "полювати").

Мотив НАСЛІДУВАННЯ актуалізований у текстах РПД (домінантний у БУКЛЕТІ МІЖНАРОДНОГО МОЛОДІЖНОГО РЕЛІГІЙНОГО ФЕСТИВАЛЮ, а

також в АГІТ-ФЛАЄРІ, АГІТ-БРОШУРІ та АГІТ-БУКЛЕТІ) через візуалізацію відомих послідовників Христа на основі і.-є. значення "іти (за)", яке у двох германських мовах набуло додаткового значення "повний, наповнений" (асоціації зі шлунком), а в українській мові – "по чиїхось слідах" (земля).

Сучасний образ НЕБАЙДУЖОСТІ відтворено у текстах РПД (домінує у БУКЛЕТІ ЗІБРАННЯ РЕЛІГІЙНОГО СИНОДУ – "не бути байдужим до обрання лідерів та безпосередньо до зібрань", у КИШЕНЬКОВОМУ КАЛЕНДАРІ, особливо у слов'янській культурі, в АГІТ-БРОШУРІ та АГІТ-БУКЛЕТІ – "не бути байдужим до діяльності громади, організації і приєднатися до неї") як "єднання один з одним" за допомогою мотиваторів "рухомий, корисний, сприятливий, цілющий вплив на кожного і суспільство разом у співпраці", "почути, побачити, простягнути руку допомоги до [...]".

Припускаємо, що первинна концептуальна ознака, відображена в понятєвій (етимологічно-ядерній) страті цього концепту, була сформована на основі комплексу дохристиянської семантики "полювання" як спланованого колективного процесу: "не переносити себе з однієї сторони на іншу, не відвернутись / не відходити [від когось / чогось] у сторону, не змінювати напрям від [когось / чогось], не переходити на іншу сторону, бо потрапиш у безвихідь (хащі), заблукаєш, пропадеш, загинеш".

Підсвідомий генетично збережений елемент метафоричного смислу КАЯТТЯ "відвернутися від / перейти на інший бік (у випадку небезпеки), змінити напрям" відображає архетипні значення, пов'язані з "полюванням та закликами-вигуками про можливу загрозу". Проте, англо- та німецькомовні тексти АГІТ-БУКЛЕТУ-МОЛИТОВНИКА демонструють семантичний зсув цих значень убік актуалізації значень "турботи, жалю, смутку, болі, плачу за тим, що веде до спокуси, до лукавого, стати лицем до провини – бачити її, пробачати", а в україномовних текстах – "страху (сльози докору, кари / плати за гріховне, борг)". Загалом смисл КАЯТТЯ проявляється як домінантний у ЗОВНІШНІХ АГІТ-НАДПИСАХ.

Метафоричний концепт ОЧИЩЕННЯ, який пов'язаний із первинним значенням "звільнити себе / очистити шлях у випадку небезпечного становища", а також зі значенням "звільнити, визволити людину від / з (пастки)", у ціннісно-образній страті набув релігійно-біблійного значення "вивести від спокуси та лукавого". В англо- та німецькомовних текстах (в АГІТ-ЛИСТІВКАХ) він стереотипізований як "дар", а в україномовних – як "любов, шана та самопожертва" та наближений до смислу концепту КАЯТТЯ (у ЗОВНІШНІХ АГІТ-НАДПИСАХ) .

Оскільки єдиним способом вижити для індоєвропейців було полювання (палиця і мотузка для луку та перевезення здобичі), збиральництво та рибальство, пошук поживи для зміцнення (щоб могти думати й відчувати), то припускаємо, що саме ці мотиви покладені в основу первісних значень понятєвих (ядерно-етимологічних) страт концептів ПРОХАННЯ ("шукати"), ФОРМУВАННЯ СИЛИ ("міцно в'язати") та ПОДЯКА ("добра думка, благодать, спасибі, пам'ятати"). Сучасний відповідний стереотипний мотив в англо-, німецько- та україномовних текстах АГІТ-БУКЛЕТУ-МОЛИТОВНИКА зводиться до "пошуку Господа для зміцнення та Життя Вічного і постійної Йому вдячності".

Підсумовуючи, зазначимо, якщо в інформативних текстах РПД стереотипізація метафоричних смислів відбувається з метою розкриття / уточнення земних життєвих кроків, необхідних для Життя Вічного, вербалізація та візуалізація яких репрезентована на титульній сторінці тексту, то в агітаційних текстах – адаптація / скорочення біблійного цитування використана для назви релігійної спільноти-посередника, а відповідна візуалізація слугує підсиленням смислового навантаження.

Перспектива подальших досліджень полягає у здійсненні реконструкції не лише релігійно-біблійних, але й інших смислів у свідомості носіїв англійської, німецької та української мов.

Література:

1. *Алексеев В. И.* Nomina Sacra: теонимы как особый тип ономастического пространства / В. И. Алексеев // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. – 2012. – № 3 (20). – С. 28–35.
2. *Богачевская И. В.* Религиозный дискурс как объект философско-религиоведческой рефлексии / И. В. Богачевская // Культура народов Причерноморья : [научный журн.] / [ред. Ю. А. Катунин]. – Симферополь : Межвузовский центр "Крым", 2006. – Вып. 79. – С. 119–121
3. *Болдирев М. М.* Когнитивно-матричный анализ английских христианских топонимов [Електронный ресурс] / М. М. Болдирев, В. В. Алпатов. – Режим доступа : http://boldyrev.ralk.info/dir/material/190.pdf
4. *Войтак М.* Проявление стандартизации в высказываниях религиозного стиля (на материале литургической молитвы) / М. Войтак // Стереотип и тв-во : [межвуз. сб науч. тр.]. – Пермь : Изд-во ПГУ, 1998. – С. 214–230
5. *Горин Г.* Матрица интеллекта. Мир как программа / Геннадий Горин. – М. : Litres, 2015. – 229 с.
6. *Степанов Ю. С.* Константы мировой культуры. Алфавиты и алфавитные тексты в периоды двоеверия / Ю. С. Степанов, С. Г. Проскурин. – М. : Наука, 1993. – 158 с.
7. *Шамарова С.* Актуальные вопросы исторической теолингвистики / Светлана Шамарова. – Saarbrucken : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2013. – 120 с.
8. *Boeve L.* Linguistica ancilla Theologiae : The Interest of Fundamrntal Theology in Cognitive Semantics / L. Boeve // The Bible through Metaphor and Translation. A Cognitive Semantic Perspective / [ed. Kurt Feyaerts]. – Oxford : Peter Lang, 2003. – P. 15–36.
9. *Gumperz J.* Types of Linguistics Communities / J. Gumperz // Readings in the Sociology of Language. – Hague : Mouton, 1970. – P. 115–124.
10. *Holberg I.* Religious-sermon style of modern Russian Literal Language [thesis]: moral concepts / I. Holberg. – M. : Nauka, 2002. – 242 p.
11. *Holt R. A.* Socio-Linguistic Approach to Religious Language [Electronic Resource] / R. A. Holt. – Mode of Access : http://aejt.com.au/data/assets/pdf_file/0003/395193/AEJT6.10Holt.pdf
12. *Noppen Van J.-P.* Methodist Discourse and Industrial Work Ethic. A Critical Theolinguistic Approach / J.-P. Van Noppen // Beigisch Tijdtschrift vor Philologie Geschiedenis / Moderne Taalen Letterkunde. – Belgium : Ghent University, 1995. – Afl.3(73). – 693 p.
13. *Wittgenstein L.* Philosophical Investigations / Ludwig Wittgenstein. – N.Y. : John Wiley & Sons, 2010. – 592 p.

Лексикографічні джерела:

1. Бенвенист Э. Словарь индоевропейских социальных терминов / Э. Бенвенист. – М. : Прогресс, 1995. – 456 с.
2. Библия. Новый Завет. – М. : Международный издательский центр православной литературы. – 1994. – 1376 с.
3. ВСУМ – Всесвітній словник української мови [Електронный ресурс]. – Режим доступа : https://uk.worldwidedictionary.org
4. ЕСУМ – Етимологічний словник української мови : в 7 т. / ред. кол. О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко та ін. – К. : Вид-во "Наукова думка", 1982. – Т. 1: А–Г. – 634 с.; 1985. – Т. 2: Д–Копці. – 573 с.; 1989. – Т. 3: Кора–М. – 553 с.; 2003. – Т. 4: Н–П. – 657 с.; 2006. – Т. 5: Р–Т. – 705 с.; 2012. – Т. 6: У–Я. – 569 с.
5. Етимологічний словник української мови : у 2-х т. / укл. Я. Рудницький. – Winnipeg : Ukrainian free Academy of Sciences, 1972. – Т. І: А–Ґ. – LXXXVI + 968 с.; Ottawa : Ukrainain Mohylo-Mazepian Academy of Sciences, 1982. – Т. 2: Д–Ь. – 1128 с.
6. СІС – Словник іншомовних слів [Електронний ресурс] / В. Лук'янюк. – 2001–2017. – Режим доступу : http://www.jnsm.com.ua
7. УССУМ – Етимологічно-семантичний словник української мови : в 4-х т. / автор. Іван Огієнко (Митрополит Іларіон). – Канада, Вінніпег: Накладом Товариство "Волинь", 1979. – Т. 1: А–Д. – 364 с.; 1982. – Т. 2: Е–Л. – 401 с.; 1988. – Т. 3: М–О. – 415 с.; 1995. – Т. 4: П–Я. – 536 с.

8. ЗСЗСУМ – Зведений словник застарілих слів української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://storinka-m.kiev.ua
9. Караванський – Караванський С. В. Практичний словник синонімів української мови / С. В. Караванський. – 4-е вид., опрац. й значно доп. – 2000. – С. 124.
10. Маковский – Маковский М. М. Историко-этимологический словарь современного английского языка / М. М. Маковский. – М. : Издательский дом "Диалог", 1999. – 416 с.
11. Новая философская энциклопедия : в 4-х т. – М. : Мысль, 2010. – 525 с.
12. Новейший словарь религиоведения / О. К. Садовников, Г. В. Згурский ; под ред. С. Н. Смоленского. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 444 с.
13. ПССУМ – Практичний словник синонімів української мови / укл. С. Караванський. – К. : Українська книга, 2000. – 480 с.
14. САССС В – Синоніміка англійського дієслова. Словник семантичних відстаней : наукове видання / М. Е. Білинський ; наук. ред. д-р філол. наук, проф. Р. П. Зорівчак. – Львів : ЛДУ ім. Івана Франка, 1999. – XXXVI + 382 с.
15. БЭС – Библейский энциклопедический словарь / Эрик Нюстрем. – 2001. – 532 с.
16. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования / Ю. С. Степанов. – М. : Школа "Языки русской культуры", 1997. – 824 с.
17. СУМ – Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. – К. : Вид-во "Наукова думка", 1970. – Т. 1: А–В. – 801 с.; 1971. – Т. 2: Г–Ж. – 550 с.; 1972. – Т. 3: З. – 744 с.; 1973. – Т. 4: І–М. – 840 с.; 1974. – Т. 5: Н–О. – 840 с.; 1975. – Т. 6: П–ПОЇТИ. – 832 с.; 1976. – Т. 7: ПОЇХАТИ–ПРИРОБЛЯТИ. – 723 с.; 1977. – Т. 8: ПРИРОДА–РЯХТЛИВИЙ. – 929 с.; 1978. – Т. 9: С. – 918 с.; 1979. – Т. 10: Т–Ф. – 659 с.; 1980. – Т. 11: Х–Ь. – 700 с.
18. Фасмер – Фасмер М. Этимологический словарь русского языка : в 4-х т. / пер. с нем. О. Н. Трубачёва. – 4-е изд., стереотип. – М. : Астрель – АСТ, 2004. – Т. 1. – 588 с.; Т. 2. – 671 с.; Т. 3. – 830 с.; Т. 4. – 860 с.
19. Преображенский – Этимологический словарь русского языка: в 3-х т. / сост. А. Г. Преображенский. – 1914. – Т. 1: А–О; 1914. – Т. 2: П–С.; 1949. – Т. 3: Т–Я.– 144 с.
20. Hensleigh – A dictionary of English etymology [Electronic Resource] / eds W. Hensleigh, A. J. Christopher. – London: Trübner & Co. – 1872. – Mode of Access : https://archive.org/details/dictionaryofengl00wedgrich
21. Ayto – Ayto J. Word Oregins / J. Ayto. – 2nd ed. – Edinburgh : A&C Black Business Information and Development, 2009. – 576 p.
22. Weekley – An etymological dictionary of modern English / ed. E. Weekley, M.A. – London : J. Murray, 1921. – 868 p.
23. CE – Catholic Encyclopedia. Origin of the Name of Jesus Christ [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://www.newadvent.org
24. Das Herkunftswörterbuch. Etymologie der Deutschen Sprache / ed. Prof. Dr. Jörg Riecke. – Berlin : Dudenverlag, 2013. – B. 7. – 97 S.
25. DS – Das Synonymwörterbuch / ed. Birgit Eickhoff, M.A., Angelika Haller-Wolf. – Berlin : Dudenverlag, 2014. – B. 8. – 1136 S.
26. DEW – Deutsches Etymologisches Wörterbuch [Electronic Resource] / ed. Köbler Gerhard. – 1995. – Mode of Access : http://www.koeblergerhard.de/derwbhin.html
27. DWJGWG – Deutsches Wörterbuch von Jacob Grimm und Wilhelm Grimm auf CD-ROM und im Internet [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://dwb.uni-trier.de/de/
28. EIEC – Encyclopedia of Indo-European Culture / ed. J. P. Mallory, D. Q. Adams. – London : Fitzroy Dearborn Publishers, 1997. – 829 p.
29. EED – English Etymology Dictionary [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://www.etymonline.com
30. EDSIL – Etymological Dictionary Of The Slavic Inherited Lexicon [Electronic Resource] / R. Derksen // Diachronic Dictionary at the Danish Portal for East European Studies. – Mode of Access : https://oesteuropastudier.dk/ordbog/index.php/index/%5Bsla-eng%5D+Derksen+-+Slavic+Inherited+Lexicon.xhtml
31. EWDS – Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache / Kluge Friedrich; rev. Seebold Elmar. – Gruyter; Auflage, 2002. – 1112 S.
32. Etymologisches Wörterbuch der Englischen Sprache. 1860–1956 / Ferdinand Holthausen. – Leipzig : Tauchnitz, 1917. – 192 S.
33. EEW – Etymons of English Words [Electronic Resource] / Thompson John. Edinburgh Oliver & Boyd. – 1826. – Mode of Access : https://archive.org/details/etymonsofenglish00thomuoft

34. IndexPIE – Index: Proto-Indo-European/w [Electronic Resource]. – Mode of Access : https://en.wiktionary.org /wiki/Index:Proto-Indo-European/w
35. IEW – Indogermanisches etymologisches Wörterbuch: 2 Bde / Pokorny Julius. – 1 Aufl. – Francke: Bern-München, 1959; 5. Aufl. – 2005. – Mode of Access : https://archive.org/details/indogermanisches02pokouoft
36. CEDEL – Klein's Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language / ed. E. Klein. – Amsterdam; London; New York : ELSEVIER PUBLISHING COMPANY, 1966. – 1776 p.
37. MWCD – Merriam Webster's Collegiate Dictionary [Electronic Resource] / Frederick C. Mish (Author), Merriam-Webster (Author). – 10th ed. – Merriam-Webster, 1997. – 1600 p. – Mode of Access : http://www.merriam-webster.com/
38. Partridge – Origins: A Short Etymological Dictionary of Modern English / Eric Partridge. – 1st ed. – Routledge, 1977. – 992 p.
39. Real-encyklopädie für protestantische theologie und kirche. In verbindung mit vielen protestantischen theologen und gelehrten [Electronic Resource] / by J.J. Herzog. Hamburg, R. Besser. – 1854. – 1. bd. A bis beichzettel. – Mode of Access : https://archive.org/details/realencyklopdi01herz
40. SD – Sanskrit Dictionary [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://spokensanskrit.de/
41. SEJP – Słownik etymologiczny języka polskiego / ed. A. Brückner. – Warszawa : Wiedza Powszechna, 1957. – 659 s.
42. ANCHSD – The All Nations Christian Home and School Dictionary / senior ed. Morris G. Watkins, Dr. of Missiology; Lois I. Watkins, M. A. in Applied Linguistics. – Colorado Springs : All Nations Literature, 1992. – 903 p.
43. Barnhart – The Barnhart Concise Dictionary of Etymology / ed. Robert K. Barnhart. – N.Y. : HarperResource, 1995. – 916 p.
44. CODL – The Concise Oxford Dictionary of Linguistics [Electronic Resource] / ed. P. H. Matthes. – 2d ed. – Mode of Access: http://www.oxfordreference.com/
45. Britannica – The Encyclopaedia Britannica. A Dictionary of Arts, Sceinces, Literature & General Information. – 13th ed. – London : The Britannica, Inc., 1926. – Vol. 19. – P. 1122.
46. TheFreeDictionary. Deutsches Wörterbuch [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://de.thefreedictionary.com

R e f e r e n c e s :

1. *Alekseyev V. I.* Nomina Sacra: teonimy kak osobyy tip onomasticheskogo prostranstva [Nomina Sacra: the theonyms as a special type of onomastic space] / V. I. Alekseyev // Vestnik Irkutskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta. – 2012. – № 3 (20). – S. 28–35.
2. *Bogachevskaya I. V.* Religioznyy diskurs kak ob"yekt filosofsko-religiovedcheskoy refleksii [Religious Discourse as an Object of Philosophical-Religious Studies Reflection] / I. V. Bogachevskaya // Kul'tura narodov Prichernomor'ya : [nauchnyy zhurn.] / [red. YU. A. Katunin]. – Simferopol' : Mezhvuzovskiy tsentr "Krym", 2006. – Vyp. 79. – S. 119–121
3. *Boldirev M. M.* Kognitivno-matrichnyy analiz angliyskikh khristianskikh toponimov [Cognitive-matrix analysis of English Christian toponyms] [Yelektronnyy resurs] / M. M. Boldirev, V. V. Alpatov. – Rezhim dostupa : http://boldyrev.ralk.info/dir/material/190.pdf
4. *Voytak M.* Proyavleniye standartizatsii v vyskazyvaniyakh religioznogo stilya (na materiale liturgicheskoy molitvy) [The manifestation of standardization in utterances of religious style (on the material of liturgical prayer)] / M. Voytak // Stereo¬tip i tv-vo: [mezhvuz. sb nauch. tr.]. – Perm' : Izd-vo PGU, 1998. – S. 214–230
5. *Gorin G.* Matritsa intellekta. Mir kak programma [Matrix of the intellect. The world as a program] / Gennadiy Gorin. – M. : Litres, 2015. – 229 s.
6. *Stepanov YU. S.* Konstanty mirovoy kul'tury. Alfavity i alfavitnyye teksty v periody dvoyeveriya [Constants of world culture. Alphabets and Alphabetical Texts in Periods of Dual Faith] / YU. S. Stepanov, S. G. Proskurin. – M. : Nauka, 1993. – 158 s.
7. *Shamarova S.* Aktual'nyye voprosy istoricheskoy teolingvistiki [Actual questions of historical theolinguistics] / Cvetlana Shamarova. – Saarbrucken : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2013. – 120 c.
8. *Boeve L.* Linguistica ancilla Theologiae : The Interest of Fundamrntal Theology in Cognitive Semantics / L. Boeve // The Bible through Metaphor and Translation. A Cognitive Semantic Perspective / [ed. Kurt Feyaerts]. – Oxford : Peter Lang, 2003. – P. 15–36.
9. *Gumperz J.* Types of Linguistics Communities / J. Gumperz // Readings in the Sociology of Language. – Hague : Mouton, 1970. – P. 115–124.

10. *Holberg I.* Religious-sermon style of modern Russian Literal Language [thesis]: moral concepts / I. Holberg. – M. : Nauka, 2002. – 242 p.
11. *Holt R. A.* Socio-Linguistic Approach to Religious Language [Electronic Resource] / R. A. Holt. – Mode of Access : http://aejt.com.au/data/assets/pdf_file/0003/395193/AEJT6.10Holt.pdf
12. *Noppen Van J.-P.* Methodist Discourse and Industrial Work Ethic. A Critical Theolinguistic Approach / J.-P. Van Noppen // Beigisch Tijdtschrift vor Philologie Geschiedenis / Moderne Taalen Letterkunde. – Belgium : Ghent University, 1995. – Afl.3(73). – 693 p.
13. *Wittgenstein L.* Philosophical Investigations / Ludwig Wittgenstein. – N.Y. : John Wiley & Sons, 2010. – 592 p.

Lexicographic sources

14. Benvenist E. Slovar' indoyevropeyskikh sotsial'nykh terminov [Dictionary of Indo-European social terms] / E. Benvenist. – M. : Progress, 1995. – 456 s.
15. Bibliya. Novyy Zavet [The Bible. New Testament]. – M. : Mezhdunarodnyy izdatel'skiy tsentr pravoslavnoy literatury. – 1994. – 1376 s.
16. VSUM – Vsesvitniy slovnyk ukrayins′koyi movy [World Dictionary of the Ukrainian Language] [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupa: https://uk.worldwidedictionary.org
17. ESUM – Etymolohichnyy slovnyk ukrayins′koyi movy [The etymological dictionary of the Ukrainian language] : v 7 t. / red. kol. O. S. Mel′nychuk (hol. red.), I. K. Bilodid, V. T. Kolomiyets′, O. B. Tkachenko ta in. – K. : Vyd-vo "Naukova dumka", 1982. – T. 1: A–H. – 634 s.; 1985. – T. 2: D–Koptsi. – 573 s.; 1989. – T. 3: Kora–M. – 553 s.; 2003. – T. 4: N–P. – 657 s.; 2006. – T. 5: R–T. – 705 s.; 2012. – T. 6: U–YA. – 569 s.
18. Etymolohichnyy slovnyk ukrayins′koyi movy [The etymological dictionary of the Ukrainian language] : u 2-kh t. / ukl. YA. Rudnyts′kyy. – Winnipeg: Ukrainian free Academy of Sciences, 1972. – T. I: A–G. – LXXXVI + 968 s.; Ottawa : Ukrainain Mohylo-Mazepian Academy of Sciences, 1982. – T. 2: D–′. – 1128 s.
19. SIS – Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words] [Elektronnyy resurs] / V. Luk″yanyuk. – 2001–2017. – Rezhym dostupu : http://www.jnsm.com.ua
20. USSUM – Etymolohichno-semantychnyy slovnyk ukrayins′koyi movy [Etymological and semantic dictionary of the Ukrainian language] : v 4-kh t. / avtor. Ivan Ohiyenko (Mytropolyt Ilarion). – Kanada, Vinnipeh: Nakladom Tovarystvo "Volyn"', 1979. – T. 1: A–D. – 364 s.; 1982. – T. 2: E–L. – 401 s.; 1988. – T. 3: M–O. – 415 s.; 1995. – T. 4: P–YA. – 536 s.
21. ZSZSUM – Zvedenyy slovnyk zastarilykh sliv ukrayins′koyi movy [Consolidated dictionary of obsolete words of the Ukrainian language] [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://storinka-m.kiev.ua
22. Karavans′kyy – Karavans′kyy S.V. Praktychnyy slovnyk synonimiv ukrayins′koyi movy [Practical dictionary of synonyms of the Ukrainian language] / S. V. Karavans′kyy. – 4-e vyd., oprats. y znachno dop. – 2000. – C. 124.
23. Makovskiy – Makovskiy M. M. Istoriko-etimologicheskiy slovar' sovremennogo angliyskogo yazyka [Historical and etymological dictionary of modern English] / M. M. Makovskiy. – M. : Izdatel'skiy dom "Dialog", 1999. – 416 s.
24. Novaya filosofskaya entsiklopediya [New philosophical encyclopedia] : v 4-kh t. – M. : Mysl', 2010. – 525 s.
25. Noveyshiy slovar' religiovedeniya [The newest dictionary of religious studies] / O. K. Sadovnikov, G. V. Zgurskiy ; pod red. S. N. Smolenskogo. – Rostov n/D : Feniks, 2010. – 444 s.
26. PSSUM – Praktychnyy slovnyk synonimiv ukrayins′koyi movy [Practical Dictionary of Synonyms of the Ukrainian Language] / ukl. C. Karavans′kyy. – K. : Ukrayins′ka knyha, 2000. – 480 s.
27. SASSSV – Synonimika anhliys′koho diyeslova. Slovnyk semantychnykh vidstaney: naukove vydannya [Synonym of the English verb. Dictionary of semantic distances: scientific publication] / M. E. Bilyns′kyy ; nauk. red. d-r filol. nauk, prof. R. P. Zorivchak. – L′viv : LDU im. Ivana Franka, 1999. – XXXVI + 382 s.
28. BES – Bibleyskiy entsiklopedicheskiy slovar' [Biblical Encyclopedic Dictionary] / Erik Nyustrem. – 2001. – 532 s.
29. Stepanov YU. S. Konstanty. Slovar' russkoy kul'tury. Opyt issledovaniya [Constants. Dictionary of Russian culture. Experience of research] / YU. S. Stepanov. – M. : Shkola "YAzyki russkoy kul'tury", 1997. – 824 s.
30. SUM – Slovnyk ukrayins′koyi movy [Dictionary of the Ukrainian language] : v 11 t. / red. kol. : I. K. Bilodid (hol. red.) ta in. – K. : Vyd-vo "Naukova dumka", 1970. – T. 1: A–V. – 801 s.; 1971. – T. 2: H–ZH. – 550 s.; 1972. – T. 3: Z. – 744 s.; 1973. – T. 4: I–M. – 840 s.; 1974. – T. 5: N–O. – 840 s.; 1975. – T. 6: P–POYITY. – 832 s.; 1976. – T. 7: POYIKHATY–PRYROBLYATY. – 723 s.; 1977. – T. 8: PRYRODA–RYAKHTLYVYY. – 929 s.; 1978. – T. 9: S. – 918 s.; 1979. – T. 10: T–F. – 659 s.; 1980. – T. 11: KH–′. – 700 s.

31. Fasmer – Fasmer M. Etimologicheskiy slovar' russkogo yazyka [Etymological dictionary of the Russian language] : v 4-kh t. / per. s nem. O. N. Trubachova. – 4-ye izd., stereotip. – M.: Astrel' – AST, 2004. – T. 1. – 588 s.; T. 2. – 671 s.; T. 3. – 830 s.; T. 4. – 860 s.
32. Preobrazhenskiy – Etimologicheskiy slovar' russkogo yazyka [Etymological dictionary of the Russian language] : v 3-kh t. / sost. A. G. Preobrazhenskiy. – 1914. – T. 1: A–O; 1914. – T. 2: P–S.; 1949. – T. 3: T–YA.– 144 s.
33. Hensleigh – A dictionary of English etymology [Electronic Resource] / eds W. Hensleigh, A. J. Christopher. – London : Trübner & Co. – 1872. – Mode of Access : https://archive.org/details/dictionaryofengl00wedgrich
34. Ayto – Ayto J. Word Oregins / J. Ayto. – 2nd ed. – Edinburgh : A&C Black Business Information and Development, 2009. – 576 p.
35. Weekley – An etymological dictionary of modern English / ed. E. Weekley, M.A. – London : J. Murray, 1921. – 868 p.
36. CE – Catholic Encyclopedia. Origin of the Name of Jesus Christ [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://www.newadvent.org
37. Das Herkunftswörterbuch. Etymologie der Deutschen Sprache / ed. Prof. Dr. Jörg Riecke. – Berlin : Dudenverlag, 2013. – B. 7. – 97 S.
38. DS – Das Synonymwörterbuch / ed. Birgit Eickhoff, M.A., Angelika Haller-Wolf. – Berlin : Dudenverlag, 2014. – B. 8. – 1136 S.
39. DEW – Deutsches Etymologisches Wörterbuch [Electronic Resource] / ed. Köbler Gerhard. – 1995. – Mode of Access : http://www.koeblergerhard.de/derwbhin.html
40. DWJGWG – Deutsches Wörterbuch von Jacob Grimm und Wilhelm Grimm auf CD-ROM und im Internet [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://dwb.uni-trier.de/de/
41. EIEC – Encyclopedia of Indo-European Culture / ed. J.P. Mallory, D.Q. Adams. – London : Fitzroy Dearborn Publishers, 1997. – 829 p.
42. EED – English Etymology Dictionary [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://www.etymonline.com
43. EDSIL – Etymological Dictionary Of The Slavic Inherited Lexicon [Electronic Resource] / R. Derksen // Diachronic Dictionary at the Danish Portal for East European Studies. – Mode of Access : https://oesteuropastudier.dk/ordbog/index.php/index/%5Bsla-eng%5D+Derksen+-+Slavic+Inherited+Lexicon.xhtml
44. EWDS – Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache / Kluge Friedrich ; rev. Seebold Elmar. – Gruyter; Auflage, 2002. – 1112 S.
45. Etymologisches Wörterbuch der Englischen Sprache. 1860–1956 / Ferdinand Holthausen. – Leipzig : Tauchnitz, 1917. – 192 S.
46. EEW – Etymons of English Words [Electronic Resource] / Thompson John. Edinburgh Oliver & Boyd. – 1826. – Mode of Access : https://archive.org/details/etymonsofenglish00thomuoft
47. IndexPIE – Index: Proto-Indo-European/w [Electronic Resource]. – Mode of Access : https://en.wiktionary.org/wiki/Index:Proto-Indo-European/w
48. IEW – Indogermanisches etymologisches Wörterbuch: 2 Bde / Pokorny Julius. – 1 Aufl. – Francke : Bern-München, 1959; 5. Aufl. – 2005. – Mode of Access : https://archive.org/details/indogermanisches02pokouoft
49. CEDEL – Klein's Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language / ed. E. Klein. – Amsterdam; London; New York : ELSEVIER PUBLISHING COMPANY, 1966. – 1776 p.
50. MWCD – Merriam Webster's Collegiate Dictionary [Electronic Resource] / Frederick C. Mish (Author), Merriam-Webster (Author). – 10th ed. – Merriam-Webster, 1997. – 1600 p. – Mode of Access : http://www.merriam-webster.com/
51. Partridge – Origins: A Short Etymological Dictionary of Modern English / Eric Partridge. – 1st ed. – Routledge, 1977. – 992 p.
52. Real-encyklopädie für protestantische theologie und kirche. In verbindung mit vielen protestantischen theologen und gelehrten [Electronic Resource] / by J. J. Herzog. Hamburg, R. Besser. – 1854. – 1. bd. A bis beichzettel. – Mode of Access : https://archive.org/details/realencyklopdi01herz
53. SD – Sanskrit Dictionary [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://spokensanskrit.de/
54. SEJP – Słownik etymologiczny języka polskiego / ed. A. Brückner. – Warszawa : Wiedza Powszechna, 1957. – 659 s.
55. ANCHSD – The All Nations Christian Home and School Dictionary / senior ed. Morris G. Watkins, Dr. of Missiology; Lois I. Watkins, M.A. in Applied Linguistics. – Colorado Springs: All Nations Literature, 1992. – 903 p.

56. Barnhart – The Barnhart Concise Dictionary of Etymology / ed. Robert K. Barnhart. – N.Y. : HarperResource, 1995. – 916 p.
57. CODL – The Concise Oxford Dictionary of Linguistics [Electronic Resource] / ed. P. H. Matthes. – 2d ed. – Mode of Access : http://www.oxfordreference.com/
58. Britannica – The Encyclopaedia Britannica. A Dictionary of Arts, Sceinces, Literature & General Information. – 13th ed. – London : The Britannica, Inc., 1926. – Vol. 19. – P. 1122.
59. TheFreeDictionary. Deutsches Wörterbuch [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://de.thefreedictionary.com

Черхава О. О. Реконструкция архетипной и стереотипной субмоделей теолингвистической матрицы религиозно-популярного дискурса (на материале английского, немецкого и украинского языков).

В статье представлена теолингвистическая матрица РПД, архетипное ядро которой составляют реконструированные в этимологических источниках английского, немецкого и украинского языков имена-архетипы (включая их синонимы) гиперконцепта ПРИВЛЕЧЕНИЕ В ХРИСТИАНСКУЮ ВЕРУ и его метафорических концептов (ПРАВЕДНАЯ ЖИЗНЬ, НАСЛЕДОВАНИЕ УЧЕНИЯ ХРИСТА, ФОРМИРОВАНИЕ НЕРАВНОДУШИЯ, РАСКАЯНИЕ, ОЧИЩЕНИЕ, ПРОСЬБА (О ПОМОЩИ), ФОРМИРОВАНИЕ СИЛЫ, БЛАГОДАРНОСТЬ) и которые впоследствии стали базисными стереотипными элементами религиозного мышления носителей английского, немецкого и украинского языков, отраженного в религиозно-информативных и религиозно-агитационных текстах. В свою очередь, РПД является синтезом архетипной и стереотипной субмоделей его теолингвистической спектральной матрицы, в процессе реконструкции которой можно увидеть ее организацию по принципу ядро-периферия, в частности, ее понятийное архетипное ядро (продукт религиозного коллективного бессознательного) и инвариантно (тексты религиозно-информативного и религиозно-агитационного характера) – вариантную (разновидности этих текстов) стереотипную периферию – переменные параметры, по-разному отраженные в религиозно-библейском идиоэтническом сознании представителей англо-, немецько- и украиноязычной культур.

Ключевые слова: *религиозно-популярный дискурс, реконструкция, теолингвистическая матрица, метафорический концепт, гиперконцепт, информативные и агитационные тексты.*

Cherkhava O. O. Reconstruction of Archetype and Stereotype Submodels of Theolinguistic Religious Popular Discourse Matrix (on the base of English, German and Ukrainian Langueges).

This article represents a newly developed in the scope of comparative cognitive approach the Theolinguistic Religious Popular Discourse Matrix, the Archetype Kernel of which is reflected by (reconstructed in etymological English, German and Ukrainian lexicographic sources) archetype nominations (and their synonyms) of the hyperconcept INVOLVE (CONVERT/TURN) INTO CHRISTIAN FAITH and its metaphorical concepts RIGHTEOUS LIFE, FOLLOWING CHRIST, BEING NOT INDIFFERENT,REPENT, PURIFICATION, GRATITUDE (THANK), which subsequently became the basic stereotype elements of the religious English, German and Ukrainian speakers' consciousness reflected in religious informative and religious agitational texts. In its turn, RPD has been considered to be the synthesis of Archetype and Stereotype Submodels of its Theolinguistic Spectral Matrix, reconstruction of which could identify its organization according to the kernel-periphery principle, mainly its notional Archetype Kernel (the result of collective religious subconsciousness) and the Invariant (religious informative and religious agitational texts) – Variant (these texts varieties) Stereotype Peryphery – variable parameters, not identically reflected in the religious biblical idioethnic consciousness of English, German and Ukrainian native speakers' culture.

Keywords*: religious popular discouse, reconstruction, theolinguistic matrix, metaphoric concept, hyperconcept, informative and agitational texts.*